

Lovforslag nr. L 45. Fremsat den 11. oktober 2000 af sundhedsministeren (Sonja Mikkelsen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende

(Forbud mod rygning i folkeskolen og ungdomsskolen, ungdomskostskoler, dag- og klubtilbud, fritidsklubber, døgninstitutioner m.v. for børn og unge samt indførelse af rygepolitik på selvejende uddannelsesinstitutioner)

§ 1

I lov nr. 436 af 14. juni 1995 om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende foretages følgende ændringer:

1. Efter § 2 indsættes i kapitel 2:

»§ 2 a. På folkeskolers, kommunale ungdomsskolers og ungdomskostskolers område er tobaksrygning ikke tilladt for elever ved disse skoleformer samt børn i skolefritidsordninger.

Stk. 2. For personer, der ikke er omfattet af stk. 1, kan tobaksrygning i folkeskolers, kommunale ungdomsskolers og ungdomskostskolers almindelige åbningstid tillades i lokaler på skolen, hvor ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning, forudsat at lokalene ikke er bestemt til at blive benyttet af de elever m.fl., der er omfattet af stk. 1.

Stk. 3. Såfremt lokaler på en folkeskole, en kommunal ungdomsskole eller en ungdomskostskole uden for skolens almindelige åbningstid benyttes til andre formål end skolefritidsordning og undervisning af skolens elever, kan tobaksrygning for personer, der ikke er omfattet af stk. 1, tillades i lokaler ud over de i stk. 2 nævnte.

Stk. 4. Stk. 1 – 3 gælder ikke for lokaler bestemt til overnatning. For sådanne lokaler gælder i stedet § 2.

§ 2 b. Tobaksrygning er ikke tilladt for børn og unge i kommunale dag- og klubtilbud, døgn-

institutioner og lignende institutioner for børn og unge, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. For andre personer kan tobaksrygning i de i stk. 1 nævnte institutioner og lignende tillades af kommunalbestyrelsen og amtsrådet i lokaler, hvor ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning, og som ikke er bestemt til at blive benyttet af børn og unge.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen og amtsrådet kan i helt særlige tilfælde give tilladelse til, at en fritidsklub og lignende, døgninstitution eller et opholdssted fraviger bestemmelserne i stk. 1 og 2.«

2. I § 8 ændres »§§ 2-6« til: »§§ 3-7«.

3. I overskriften til kapitel 4 indsættes efter »Hovedstadens Sygehusfællesskab«: », selvejende uddannelsesinstitutioner og sociale institutioner m.v., som udfører opgaver for det offentlige«.

4. Efter § 10 indsættes:

»§ 10 a. Selvejende undervisningsinstitutioner, til hvis drift der ydes offentligt tilskud, der dækker mere end 50 procent af skolens driftsomkostninger, skal med virkning senest fra den 1. august 2001 fastsætte bestemmelser om røgfri miljøer på institutionens område.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 2 b, finder tilsvarende anvendelse i de tilfælde, hvor en myndighed har indgået aftale med andre uden for staten,

amtskommunen eller kommunen om at udføre sociale opgaver over for børn og unge.

Stk. 3. Stk. 2 gælder ikke de tilfælde, hvor sociale opgaver udføres i private hjem.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. august 2001.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrund og indhold

Dette lovforslag tager særligt sigte på at forebygge, at børn og unge begynder at ryge, og at børn og unge udsættes for passiv rygning, og er således en udmøntning af mål 3 - tobak, initiativ 3.3 i Regeringens Folkesundhedsprogram 1999 - 2008 fra maj 1999.

En indsats for at forebygge, at børn og unge begynder at ryge, er af afgørende betydning for at reducere antallet af rygere i fremtiden. Undersøgelser viser, at tre fjerdedele af rygerne, begynder at ryge, inden de er fyldt 16 år.

Lovforslaget skal ikke ses isoleret men som en del af en række foranstaltninger, som skal forebygge rygning i befolkningen, jf. bemærkningerne under pkt. 4.

Der lægges med lovforslaget op til et forbud mod rygning for elever i folkeskolen, ungdomsskolen, ungdomskostskoler samt børn og unge i dag- og klubtilbud, døgninstitutioner, fritidsklubber og lignende tilbud.

Den ansvarlige myndighed kan efter forslaget tillade, at personer, der er beskæftiget eller i øvrigt opholder sig i nævnte institutioner og lignende, må ryge i lokaler, som ikke er bestemt til at blive benyttet af børn og unge.

Reglerne om rygning i folkeskolen, ungdomsskolen, ungdomskostskoler og i kommunale dag- og klubtilbud m.v. fremgår af lovforslagets § 2 a, 2 b og § 10 a, stk. 2.

Samtidig indebærer lovforslaget, at selvejende undervisningsinstitutioner som f.eks. frie grundskoler, efterskoler, erhvervsskoler m.v. skal fastsætte bestemmelser om røgfri miljøer. Reglerne herom fremgår af lovforslagets § 10 a, stk. 1.

En undersøgelse af de 15-åriges rygevaner fra 1998 viser en stigning i antallet af unge rygere i forhold til en tilsvarende undersøgelse i 1995. Det er en meget betænkelig og uholdbar udviklingstendens.

Endvidere viser undersøgelser, at i ca. en fjerdedel af alle børnehaver og integrerede institutioner udsæt-

tes børnene dagligt for passiv rygning, og i over halvdelen af institutionerne ser børnene de voksne ryge.

For børn og unge i 11- til 16-års alderen er det særlig karakteristisk, at de forsøger at skabe en identitet og indtage det adfærdsmønster, der passer til denne identitet. Rygning bliver brugt som redskab til at skabe identifikation og til at se sig selv, som man gerne vil, at andre skal se én.

Det er især gruppen og dens idealer, unge retter sig efter, udvikler sig gennem og selv påvirker.

Hovedparten af de unge, der bliver rygere, begynder at ryge i grundskolens ældste klasser. Det er især de unge, der begynder tidligt med tobaksrygning, der bliver storrygere. De unge begynder at ryge uden at tænke på, at nikotin skaber afhængighed. Mange bliver nikotinafhængige på mindre end et år.

Rygning er en væsentlig faktor for et forringet indeklima. Et forbud mod rygning vil derfor ikke kun have betydning i forhold til forebyggelse af rygning; men også i forhold til forebyggelse af sygdomme relateret til indeklimaet, som f.eks. astma-allergi, luftvejslidelser m.v.

Der er i øvrigt bred opbakning i befolkningen til, at børn ikke bør udsættes for røg i dagligdagen. I en undersøgelse om danskernes rygevaner fra slutningen af 1999 svarede 73 procent af de adspurgte, at rygning indendørs i vuggestuer og børnehaver bør forbydes, og 73 procent gik ind for et forbud mod rygning på skoler.

Det er således baggrunden for, at der med lovforslaget indføres rygeforbud i folkeskolen og den kommunale ungdomsskole samt i kommunale dag- og klubtilbud m.v.

Ungdomsuddannelserne foregår i praksis næsten udelukkende på enten (amts)kommunale institutioner, der allerede efter den gældende lovs § 2 er omfattet af kravet om at have bestemmelser vedrørende røgfri miljøer, eller på selvejende institutioner, som efter forslaget til en ny § 10 a, stk. 2, vil blive omfattet af et tilsvarende krav. Der kan som led heri også besluttes et egentligt forbud mod rygning.

Et forbud mod rygning i folkeskolen og dag- og

klubtilbud, døgninstitutioner m.v. vil kunne støtte børn og unge i at forblive ikke-rygere eller udsætte en eventuel rygedebut. Et forbud vil især støtte de børn og unge, som har rygende forældre. Undersøgelser viser, at børn af rygende forældre oftere bliver rygere end børn, hvis forældre ikke er rygere.

Endvidere kan et forbud være med til at understøtte forældrene i de bestræbelser, som de selv udfolder for at forebygge, at deres børn begynder at ryge.

Voksne, som for eksempel lærere i skolen og pædagoger i daginstitutioner m.v., som børnene og de unge dagligt omgås og i et eller andet omfang identificerer sig med, præger børnenes og de unges adfærd.

Derfor er der med lovforslaget bestemt, at de voksne ikke må ryge i samvær med børnene og de unge i folkeskolen, kommunale dag- og klubtilbud m.v. Børn og unge skal ikke »lære« at ryge af de voksne i de institutioner, hvor de færdes i deres dagligdag.

For så vidt angår elever, der i henhold til folkeskoleloven er henvist til undervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, henvises til forslaget til ny § 2 b for så vidt angår kommunale og amtskommunale institutioner og til § 10 a, stk. 2, for så vidt angår private, herunder selvejende, institutioner m.v.

Efter lovforslagets § 10 a, stk. 2 skal reglerne i § 2 b, stk. 1 - 3, ligeledes gælde i de tilfælde, hvor (amts)kommunen har indgået aftale med andre uden for staten, amtskommunen eller kommunen om at udføre sociale opgaver for myndigheden. Det gælder f.eks. private selvejende daginstitutioner, puljeordninger, opholdssteder og døgninstitutioner for børn og unge.

På det sociale område omfatter lovforslaget institutioner og lignende for børn og unge.

Der fastsættes i loven præcise principper for afgrænsningen af mulige rygelokaler over for de røgfri miljøer. Kompetencen til at udmønte disse principper i praksis og bestemme, hvorledes der skal skrives ind over for eventuelle lovovertrædelser, skal ligge lokalt hos de organer og personer, som i den relevante lovgivning i øvrigt er tillagt disse kompetencer. Herved fremmes det lokale engagement i princippernes realisering i skolernes dagligdag. I tilfælde af fastsættelsen af ordensregler og lignende, der tillader rygning i videre omfang end ellers, når andre benytter skolens lokaler, må det kompetente organ fortolke udtrykket "skolens sædvanlige åbningstid" i forhold til de konkrete forhold på skolen.

Regeringen finder, at selvejende undervisningsinstitutioner, til hvis drift der ydes offentligt tilskud, der dækker mere end 50 procent af skolens driftsomkostninger, skal fastsætte bestemmelser om røgfri miljøer

på institutionens område, så børn, unge og uddannelsessøgende kan undgå passiv rygning, og ikke mindst så børn kan opfylde undervisningspligten på sådanne institutioner i stedet for folkeskolen uden at blive påvirket til at begynde at ryge.

2. De skadelige virkninger af tobaksrygning

Tobaksrygning er den forebyggelige enkeltfaktor, der har størst indflydelse på folkesundheden og er den væsentligste årsag til den relativt dårlige udvikling i middellevetiden i Danmark.

13.000 danskere dør hvert år af rygerelaterede sygdomme.

Tobaksrygning er årsag til ca. en tredjedel af alle kræftsygdomme og medfører 4.000 kræftdødsfald hvert år i Danmark. Ca. 90 procent af alle lungekræfttilfælde kan tilskrives rygning.

30 procent af alle tilfælde af blodprop i hjertet og hjernen og 75 procent af alle tilfælde af kronisk bronchitis er forårsaget af rygning. 6.000 danskere dør hvert år af rygerelaterede hjerte-kar-sygdomme, hvilket svarer til ca. en tredjedel af alle dødsfald, der skyldes hjerte-kar-sygdomme.

200.000 danskere lider af rygerlunger, som er en stærkt invaliderende sygdom.

Rygning medfører endvidere øget sygdomsfravær fra arbejdet, idet rygere har dobbelt så mange luftvejsinfektioner, så som influenza, akut bronchitis og lungebetændelse, som ikke-rygere.

Tobaksrygning er således en af de vigtigste årsagsfaktorer til kræft og lunge- og luftvejssygdomme samt hjerte-kar-sygdomme og er den væsentligste årsag til tidlig død.

Danskerne er stadig et af de mest rygende folk i den vestlige verden, selvom der i de sidste 20 år er blevet færre rygere i Danmark. 34 procent af befolkningen over 13 år er i dag rygere. 39 procent af mændene ryger, og 30 procent af kvinderne ryger.

Rygestop medfører, at risikoen for at få en alvorlig rygerelateret sygdom nedsættes betydeligt. F.eks. halveres risikoen for at få kræft 5 - 10 år efter rygestop, og efter yderligere 5 - 10 år er risikoen næsten som hos den, der aldrig har røget regelmæssigt. Forøgelsen af risikoen for at udvikle hjerte-kar-sygdomme er halveret efter kun et år. Der er således store helbreds-mæssige gevinster ved rygestop.

Også passiv rygning er en egentlig sundhedsrisiko. Denne risiko er særlig stor for personer med lunge- eller overfølsomhedssygdomme og for små børn, hvor passiv rygning påfører dem en fordoblet risiko for luftvejssygdomme bl.a. astmatisk bronchitis. Samtidig indebærer passiv rygning betydelige gener.

Børn ryger passivt, når de indånder røgen fra de voksnes rygning. Selvom røgen fortyndes af luften i lokalet, er den både sundhedsskadelig og generende for barnet. Røgen fra en cigarets glød indeholder både mere tjære og 3 gange så meget kulilte som den røg, rygeren selv inhalerer gennem cigaretten. Især hos de mindste børn er luftvejene relativt snævre, og det gør børnene særligt følsomme over for passiv rygning. Røgen gør også børnene mere følsomme over for bakterier. Når børnene udsættes for passiv rygning, har de 2 - 4 gange større risiko for at få luftvejs sygdomme i forhold til børn, der ikke udsættes for passiv rygning.

Passiv rygning udgør tillige en lettere forøget risiko for lungekræft og hjertesygdomme for både børn og voksne.

3. Særligt om rygeforholdene i daginstitutioner m.v. og skoler

Den nugældende lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende har haft den effekt, at børnehaver og integrerede institutioner i dag har rygeregler – og den passive rygning er blevet begrænset. Men i omkring en fjerdedel af institutionerne udsættes børnene stadigvæk dagligt for passiv rygning, og i over halvdelen af institutionerne ser børnene de voksne ryge.

En undersøgelse, som Tobaksskaderådet og Kræftens Bekæmpelse gennemførte i 1997/98 for børnehaver og integrerede institutioner viste, at på 24 procent af institutionerne opholdt børnene sig dagligt eller af og til på indendørsområder, hvor der måtte ryges, og på over halvdelen af institutionerne så børnene dagligt eller af og til de ansatte ryge. Hvis lederen af institutionen selv røg, var rygereglerne mindst restriktive.

En undersøgelse, som Tobaksskaderådet, Hjerteforeningen og Kræftens Bekæmpelse foretog i 1997 om rygeregler på grundskoler og efterskoler viste, at 2 procent af skolerne havde totalt rygeforbud for lærerne. 41 procent havde totalt rygeforbud for eleverne. På 88 procent af skolerne havde eleverne totalt rygeforbud indendørs. 91 procent af skolerne havde begrænset lærernes rygning til bestemte lokaler/områder.

4. Samlet forstærket indsats

Lovforslaget er en del af en samlet forstærket indsats mod rygning og udsættelse for passiv rygning.

I Regeringens Folkesundhedsprogram fra maj 1999 er det anført, at den fremtidige forebyggelse af tobaksskader skal bygge på tre strategier. For det første skal rygereglerne kraftigt skærpes, særligt overalt hvor der er børn, for at sikre røgfri miljøer for ikke rygere. For det andet skal borgerne sikres mulighed for rygestop

bl.a. gennem fremme af institutionelt forankrede tilbud om professionel rygeafvænnning til borgerne. For det tredje skal det sikres, at der fremover bliver færre nye rygere, bl.a. ved holdningsbearbejdende initiativer og fastsættelse af rygeregler.

Et væsentlig element i den fremtidige indsats er således, at tilbud om rygestop til alle rygere skal udbredes. En række kommuner og amter har allerede oprettet klinikker m.v. med tilbud om rygeafvænnning for befolkningen. Sundhedsministeriet vil i Folkesundhedsprogrammets 10 årige programperiode medvirke til at fremme udbredelsen af tilbud om rygeafvænnning – herunder mulighederne for det primære sundhedsvæsen til at henvise til professionelle rygeafvænningstilbud som led i sundhedsvæsenets målrettede indsats i forhold til risiko- og højrisikopatienter for rygelaterede sygdomme.

Herudover vil der blive arbejdet for, at alle gravide tilbydes intensiv professionel støtte til rygeafvænnning i graviditeten.

Regeringen vil i øvrigt overveje at indføre forbud mod salg af tobaksvarer til børn under 15 år. Et sådant salgsforbud vil være et godt signal fra samfundets side til børn, unge og deres forældre om, at børn og unge ikke skal begynde at ryge. Stillingtagen til et salgsforbud vil afvente erfaringer fra forbudet mod salg af alkohol til børn under 15 år.

Sundhedsministeren vil i øvrigt følge udviklingen med hensyn til implementering af rygepolitikker inden for sygehushæsen.

En undersøgelse, som STOP 99 gennemførte i september 1999 af rygepolitikken på landets sygehuse, viste, at der på samtlige sygehuse er en eller anden form for begrænsning i retten til at ryge på sygehuset. Ingen sygehuse har dog et totalt forbud for både personale, patienter og besøgende. Derimod finder man på hver tredje sygehus enkelte afdelinger eller afsnit, der er helt røgfri. På samtlige sygehuse er personalets og indlagte patienters rygning begrænset til bestemte områder eller lokaler. På seks af landets sygehuse er der totalt rygeforbud for ambulante patienter, og på 11 sygehuse er der totalt rygeforbud for besøgende. Næsten halvdelen af landets sygehuse har rygeafvænningstilbud til ansatte, der ønsker at holde op med at ryge, og 60 % af sygehusede har rygeafvænningstilbud til patienter, som ønsker at holde op med at ryge. På alle de nævnte områder er der tale om en markant stigning i antallet af sygehuse, som har skærpet rygepolitikken i forhold til en lignende undersøgelse fra 1997.

Netværk af forebyggende sygehuse i Danmark med ca. 40 sygehuse har »det røgfri sygehus« som målsæt-

ning. På enkelte sygehuse er der besluttet et totalt rygeforbud for de ansatte og på flere er der lagt op hertil. For patienter og pårørende er der lagt op til forskellige modeller, idet man nogle steder stiler mod at forbyde rygning helt på sygehusets område, mens man andre steder f.eks. ønsker, at det skal være muligt for patienter og pårørende at ryge i særligt indrettede rygerum.

Som led i opfølgningen af Regeringens Folkesundhedsprogram vil regeringen inden udgangen af 2003 undersøge, hvilke foranstaltninger amter og kommuner har gennemført for at sikre, at der på alle (amts)kommunale arbejdspladser og institutioner er fastsat bestemmelser om røgfri miljøer, sådan som de har haft pligt til siden 1. januar 1996, jfr. § 2 i lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende.

5. Gældende regler

Folketinget vedtog i 1995 lov nr. 436 af 14. juni 1995 om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende.

Loven har til formål at begrænse generne ved passiv rygning i offentlige lokaler, transportmidler og lignende. Loven indeholder en række bestemmelser om røgfri miljøer på det statslige område, hvor udgangspunktet er, at tobaksrygning ikke er tilladt. For det kommunale og amtskommunale område pålægger loven kommunalbestyrelser og amtsråd at fastsætte bestemmelser om røgfri miljøer på deres institutioner, i transportmidler og lignende samt i kommunale og amtskommunale lokaler, hvortil offentligheden har adgang.

6. Sanktioner

Overtrædelse af de foreslåede bestemmelser er ikke selvstændigt sanktioneret. Som i den nugældende lov om røgfri miljøer er det forudsat, at de ansvarlige myndigheder ved at anvende almindelige ordensfor skrifter eller lignende for adfærd i og benyttelsen af offentlige lokaler og transportmidler har passende og tilstrækkelige muligheder for at reagere over for eventuelle overtrædelser af bestemmelserne om sikring af røgfri miljøer.

Kompetenceforholdene for så vidt angår folkeskolen, de kommunale ungdomsskoler og ungdomsskolerne er nærmere omtalt nedenfor i bemærkningerne til § 1, nr. 1.

Regeringen er opmærksom på, at det ikke vil kunne forhindres, at forbud mod tobaksrygning overtrædes af f.eks. eleverne i skolen. Men regeringen finder, at de sundhedsmæssige konsekvenser af rygning er så alvorlige, at der skal ske en skærpelse af rygepolitikken. En skærpet rygepolitik i skolerne og i dag- og klubtilbud, døgninstitutioner m.v. vil være med til at øge befolkningens bevidsthed om, at det er sundhedsskadeligt at ryge, og den skal modvirke, at nogle udsættes for passiv rygning.

7. Lovforslagets administrative og økonomiske konsekvenser m.v.

Lovforslaget har ingen administrative, økonomiske eller erhvervsmæssige konsekvenser. På mange uddannelsesinstitutioner og sociale institutioner ændrer lovforslaget i realiteten ikke på de faktiske forhold. Særligt på det sociale område er der allerede gennem henstillinger og aftaler fastsat regler om, at personalet alene må ryge i særskilte lokaler. De fleste folkeskoler og andre uddannelsesinstitutioner har ligeledes fastsat regler om, at der kun må ryges i særskilte lokaler eller udendørs.

Lovforslaget har ingen konsekvenser for det ydre miljø. Lovforslaget vil derimod kunne bidrage til et bedre indeklima for børnene og de unge i dag- og klubtilbud, døgninstitutioner m.v. og i skolerne samt for personalet.

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

8. Udtalelser over lovforslaget

Lovforslaget har i udkast været forelagt for Akademikernes Centralorganisation, Amtsrådsforeningen i Danmark, Astma-Allergiforbundet, BUPL, Børnerådet, DA, Danmarks Elevorganisation, Danmarks Lærerforening, Dansk Sygeplejeråd, Den Almindelige Danske Lægforening, Forbrugerrådet, Forebyggelsespolitisk Råd, Forbundet af Offentlig Ansatte, Foreningen HENRY, Frederiksberg Kommune, FTF, Hjerteforeningen, Hovedstadens Sygehusfællesskab, Komiteen for Sundhedsoplysning, Kommunernes Landsforening, Kræftens Bekæmpelse, Københavns Kommune, LO, Nævnet for Etnisk Ligestilling, Pædagogisk Medhjælper Forbund, Red Barnet, SID, Skole & Samfund, Tobaks-industrien, Tobaksskaderådet.

Vurdering af konsekvenserne af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen konsekvenser	Ingen konsekvenser
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen konsekvenser	Ingen konsekvenser
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen konsekvenser	Ingen konsekvenser
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen konsekvenser	Ingen konsekvenser
Miljømæssige konsekvenser	Lovforslaget har ingen konsekvenser for det ydre miljø. Derimod må lovforslaget forventes at bidrage til et bedre indeklima på undervisningsinstitutioner, fritidsklubber og i dag- og døgninstitutioner m.v.	Ingen konsekvenser
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen konsekvenser	Ingen konsekvenser
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til de enkelte lovbestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Til § 2 a

Efter § 2 a, stk. 1, er tobaksrygning ikke tilladt for børnene i skolefritidsordninger og eleverne i folkeskolen og ungdomsskolen. Ved elever forstås her alle elever uanset deres alder. Såvel i folkeskolen som i ungdomsskolen kan eleverne være fyldt 18 år eller mere. Der er således i henhold til folkeskolelovens § 3, stk. 5, mulighed for, at folkeskolen kan tilbyde voksne at deltage i folkeskolens undervisning på 8. - 10. klassestrin. Forbudet mod tobaksrygning omfatter derfor alle, der kan betegnes som elever.

Bestemmelsen indebærer, at de nævnte elever m.fl. heller ikke må ryge på andre skoler med rygeforbud, uanset grunden til, at eleverne befinder sig på skolen. Det vil sige, at elever, som f.eks. låner lokaler på en anden skole til et eller andet bestemt formål, skal efterleve de rygeregler, som gælder for denne skoles elever.

Kompetencen til at bestemme, om og i givet fald hvor der kan ryges, tilkommer de organer og personer, som det efter lovgivningen om den pågældende skoleform tilkommer at træffe sådan bestemmelse.

Som tidligere nævnt under pkt. 6 er det forudsat, at

de ansvarlige myndigheder skal anvende almindelige ordensforskrifter eller lignende for den pågældende institution for at reagere over for overtrædelse af rygeforbudet.

I folkeskolen forudsættes det som led i skolens tilsynspligt, at den pågældende lærer, der griber en elev i at overtræde rygeforbudet, gennem elevens klasse-lærer tager kontakt med forældrene, således at forældrene i samarbejde med skolen kan medvirke til, at forbudet bliver efterlevet. Hvis gentagne påtaler og advarsler ikke viser sig at være tilstrækkelige, kan skolen overveje at iværksætte egentlige sanktioner inden for rammerne af de gældende regler om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen. Det følger af folkeskolelovens § 45, stk. 2, at det er skolens leder, der, inden for principper fastsat af skolebestyrelsen, træffer alle konkrete afgørelser om den enkelte elev. Disse afgørelser kan i henhold til lovens § 51, stk. 1, påklages til kommunalbestyrelsen.

Med henblik på at medvirke til, at eleverne får forståelse for rygeforbudet på skolen, vil det endvidere være naturligt at tage problemstillingen op både i forbindelse med det obligatoriske emne sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, samt i klassens tid. Endvidere kan der f.eks. på kommunalt niveau iværksættes ikke-rygekampagner.

Ifølge ungdomsskolelovens § 8, stk. 3, kan ungdomsskolebestyrelsen afgive udtalelse og stille for-

slag til kommunalbestyrelsen om alle spørgsmål, der vedrører den pågældende ungdomsskole. Ungdomsskolebestyrelsen skal afgive udtalelse om alle spørgsmål, som kommunalbestyrelsen forelægger den. Ungdomsskoleinspektøren har ifølge ungdomsskolelovens § 10, stk. 2, den administrative og pædagogiske ledelse af skolen.

Efter § 2 a, stk. 2, kan tobaksrygning tillades for andre personer i skolefritidsordninger, folkeskolen og ungdomsskolen, altså lærere og andre, der er ansat eller opholder sig på skolen i skolens almindelige åbningstid, i lokaler, der ikke er bestemt til at blive benyttet af skolens elever.

Lokaler, der er bestemt til - periodisk - at blive benyttet af eleverne, er således udelukket fra at kunne blive omfattet af en sådan tilladelse, uanset om der er tale om undervisningslokaler, mødelokaler, opholdsrum, korridorer, toiletter eller andet.

Forbudet mod rygning gælder også udendørs. Det vil sige, at hverken elever, lærere eller andre, der opholder sig på skolen i skolens almindelige åbningstid, må ryge i skolegården, på idrætspladsen eller på andre af skolens udendørsarealer og altså heller ikke på udendørsarealer, hvortil eleverne ikke har adgang.

Under ekskursioner og lejrskoler etc. uden for skolens område gælder lovens regel ikke, men de kompetente organer og personer vil som hidtil kunne fastsætte ordensregler, der også omfatter elevs, læreres og eventuelle andres opførsel under sådanne arrangementer, der foregår som led i skolens virksomhed og på dens ansvar.

Regeringen er opmærksom på, at der kan være problemer med at håndhæve et totalt rygeforbud, når en skoles lokaler udlånes til personer eller institutioner uden for folkeskolen. I disse tilfælde må der derfor fastsættes regler om rygning uden for skolens normale åbningstid, jf. § 2, a, stk. 3.

En sådan tilladelse bør imidlertid kun gives i begrænset omfang og under hensyntagen til, at lokalerne allerede næste morgen skal anvendes til undervisning af skolebørn.

Der kan ikke gives tilladelse til, at reglerne i § 2 a, stk. 1 og 2, fraviges i de tilfælde, hvor skolens lokaler anvendes til undervisning af skoleelever uden for normal åbningstid. I disse tilfælde gælder § 2 a, stk. 1 og 2, for skolens elever og lærere.

Det følger af forslaget til § 2 a, stk. 4, at der for så vidt angår lokaler bestemt til overnatning - det vil navnlig sige elevernes værelser på ungdomskostskoler - alene skal fastsættes bestemmelser om røgfri miljøer, jf. lovens almindelige bestemmelser om kommunale lokaler.

Til § 2 b

Efter § 2 b, stk. 1, er tobaksrygning ikke tilladt for børn og unge i kommunale dag- og klubtilbud, fritidsklubber, døgninstitutioner og lignende institutioner for børn og unge.

For andre personer, såsom ansatte og andre voksne, der opholder sig i institutionen, kan (amts-)kommunen beslutte, at der må ryges i særskilte lokaler, hvor rygningen ikke udsætter andre for ufrivillig passiv rygning, og som samtidig ikke er bestemt til at blive benyttet af børn og unge, jf. § 2 b, stk. 2.

Dog kan kommunalbestyrelsen eller amtsrådet i helt særlige tilfælde tillade, at en fritidsklub eller døgninstitution for børn og unge fraviger bestemmelserne i § 2 b, stk. 1 og 2 og fastsætter nogle lempeligere regler om rygning, end dem der følger af § 2 b, stk. 1 og 2.

Bestemmelsen har særlig betydning for de fritidsklubber og døgninstitutioner m.v., som har at gøre med de mest belastede unge, og de fritidsklubber og døgninstitutioner, hvor der er stor aldersspredning, og hvor størstedelen af de unge er over 15 år.

Klubarbejde og ophold i en døgninstitution m.v. skal kunne indgå som et værdifuldt element i indsatsen over for de mest udsatte børn og unge. Klubarbejde er en kommunal forpligtelse over for aldersgruppen under 18 år, men der er intet til hinder for, at unge over 18 år deltager i tilbudene. Det kan svække denne indsats, hvis en del af målgruppen gennem et totalt rygeforbud vil afholde sig fra at bruge tilbudet.

Børn og unge kan efter serviceloven være anbragt uden for hjemmet med eller uden samtykke, når betingelserne herfor er opfyldt. Anbringelsen kan ske i en godkendt plejefamilie, et godkendt opholdssted eller i en døgninstitution, jf. servicelovens § 49 og § 51.

Et totalt rygeforbud kan over for unge i denne særligt udsatte gruppe, hvad enten de er anbragt med eller uden samtykke, i høj grad være med til at svække den behandlingsmæssige og pædagogiske indsats over for de problemer, der har været årsag til anbringelsen.

Hertil kommer, at det på lukkede døgninstitutioner - de sikrede afdelinger - kan forventes at være ualmindeligt konfliktfyldt at indføre et totalt rygeforbud. For den del af målgruppen, som har mulighed for at fravælge et ophold i en sikret afdeling, hvilket især gælder unge i varetægtsurrogat, kan det frygtes, at et totalt rygeforbud vil afholde disse unge fra at tage imod tilbudet om anbringelse i en sikret afdeling, med den konsekvens, at den unge anbringes i arresten.

Serviceloven giver mulighed for, at en foranstaltning i form af et døgnophold i et anbringelsessted kan opretholdes, indtil den unge fylder 20 år, hvis den

unge er indforstået hermed. Med virkning fra 1. januar 2001 er denne mulighed forlænget til den unge fylder 23 år. I anbringelsessteder, hvor unge helt op til 23 år bor, kan det være vanskeligt at indføre et totalt rygeforbud. En fravigelse af reglerne kan dog stadig kunne ske under hensyntagen til, at ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning.

Med forslaget er der derfor givet mulighed for, at kommunalbestyrelsen eller amtsrådet i helt særlige tilfælde kan give tilladelse til, at en fritidsklub eller et anbringelsessted kan fravige bestemmelserne om rygeforbud.

Det vil i øvrigt være op til ledelsen på den enkelte sociale institution – ud fra de ordensforskrifter, der gælder det pågældende sted samt ud fra hensynet til den pædagogiske og behandlingsmæssige indsats over for barnet eller den unge – at beslutte, hvilke sanktioner, der skal kunne gøres gældende over for børn og unge, der i gentagne tilfælde overtræder ryge reglerne.

Til nr. 2

Med ændringen rettes en skrivefejl i lovens § 8.

Til nr. 3 og nr. 4

Efter § 10 a skal selvejende undervisningsinstitutioner, til hvis drift der ydes offentligt tilskud, der dækker mere end 50 % af institutionens driftsomkostninger, senest med virkning fra den 1. august 2001 fastsætte bestemmelser om røgfri miljøer. Reglen omfatter en lang række institutionstyper, som er meget uensartede, og som har en stærk tradition for selvforvaltning.

Blandt disse institutioner findes fri grundskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, som til dels fungerer som et alternativ til folkeskolen, og hvor en del af eleverne således opfylder deres undervisningspligt. Alligevel lægges der i lovforslaget ikke op til en regulering svarende til i folkeskolen, jf. forslaget til ny § 2 a, hvilket skal ses på baggrund af traditionen inden for lovgivningen på de frie skolers område.

Der er imidlertid i lyset af de betydelige offentlige tilskud til skolerne og det moralske ansvar, som følger af deres rolle, navnlig i forhold til elever indtil 9. klasse-trin, en klar forventning om, at disse skoler vil udforme en rygepolitik med henblik på – i lighed med folkeskolen – at opnå en tilfredsstillende beskyttelse af deres elever mod passiv rygning og påvirkning til at ryge. Denne forventning understøttes af tilkendegivelser fra skoleorganisationer i anledning af lovforslaget.

De bestemmelser, skolerne fastsætter, vil ikke blot være afgørende for, hvordan elever, lærere og andre på skolen agerer i dagligdagen, men vil også kunne

indgå i overvejelserne forud for ansøgning om optagelse på skolen, og de vil give mulighed for på et senere tidspunkt at danne sig et generelt billede af situationen på skolerne for så vidt angår rygning.

Efter § 10, a, stk. 2, gælder reglerne i § 2 b, stk. 1-3, i de tilfælde, hvor der er indgået aftale med andre uden for staten, amtskommune eller kommune om at udføre sociale opgaver for myndigheden. Det gælder f.eks. private dag- og klubtilbud, herunder selvejende daginstitutioner og puljeordninger og døgninstitutioner m.v. for børn og unge.

Efter § 10 a, stk. 3, skal der ikke fastsættes regler i de tilfælde, hvor den sociale opgave udføres i et privat hjem som f.eks. et kommunalt dagplejehjem eller en plejefamilie. Regeringen har ikke ønsket at fastsætte regler om rygning i folks eget hjem.

Det skal imidlertid bemærkes, at det allerede følger af Socialministeriets Vejledning om dagtilbud m.v. til børn efter lov om social service, at det henstilles til kommunerne, at der tages initiativ til sikring af, at der ikke ryges i de lokaler i dagplejehjem, hvor børnene opholder sig. Ved vurderingen af hjemmets egnethed i forbindelse med godkendelse af dagplejehjem må kommunen lade spørgsmålet om rygning i hjemmet indgå med særdeles stor vægt.

Private, som udfører opgaver for det offentlige på det sociale område kan være organiseret på forskellige måder. Om en døgninstitution eller et opholdssted for børn og unge er omfattet af lov om røgfri miljøer, må derfor bero på den aftale, som anbringelsesstedet har indgået med en offentlig myndighed.

I langt de fleste tilfælde foreligger der en overenskomst eller aftale mellem en privat institution og en offentlig myndighed om, at det offentlige afholder mere end 50 procent af udgifterne til institutionens drift. I disse tilfælde er institutionen omfattet af lov om røgfri miljøer.

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at det f.eks. i forbindelse med puljeordninger kan forekomme, at kommunen betaler under halvdelen af udgifterne. I sådanne tilfælde vil det være naturligt, at den ansvarlige myndighed og institutionen ved indgåelse af driftsaftalen overvejer, om det skal være et aftalevilkår, at der fastsættes regler om tobaksrygning i institutionen.

Overtrædelse af lov om røgfri miljøer er ikke sanktioneret ved lov. Som i den nuværende lov er det forudsat, at de ansvarlige myndigheder ved at anvende almindelige ordensforskrifter sikrer, at loven overholdes.

De offentlige myndigheder bør ved indgåelse af driftsaftaler så vidt muligt gøre det til en betingelse for at indgå aftale, at den pågældende institution/opholds-

sted m.v. følger reglerne i lov om røgfri miljøer. På det sociale område følger dette allerede af Socialministeriets vejledning om dagtilbud.

Det er imidlertid ikke hensigten, at en undervisningsinstitution eller en social institution/opholdssted skal kunne fratages sit tilskud eller godkendelse, eller at driftsoverenskomsten skal kunne opsiges ekstraordinært, såfremt institutionen ikke efterlever reglerne i denne lov.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. august 2001.

For skolernes vedkommende falder ikrafttrædelsestidspunktet sammen med, at et nyt skoleår begynder. Samtidig gives der såvel skolerne, som andre institutioner, der bliver berørt af loven, rimelig tid til at indrette sig på de nye ryge regler.

Til lovforslag nr. L 45. Skriftlig fremsættelse (11. oktober 2000)

Sundhedsministeren (Sonja Mikkelsen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende. (Forbud mod rygning i folkeskolen og ungdomsskolen, ungdomskostskoler, dag- og klubtilbud, fritidsklubber, døgninstitutioner m.v. for børn og unge samt indførelse af rygepolitik på selvejende uddannelsesinstitutioner).

(Lovforslag nr. L 45).

Med lovforslaget indføres et forbud mod, at børn og unge ryger i folkeskolen, ungdomsskolen, ungdomskostskoler og skolefritidsordninger; altså et rygeforbud for alle elever i kommunale skoler uanset alder og et forbud mod rygning i skolefritidsordningen.

Voksne, som opholder sig disse steder må ikke ryge i samvær med børnene og de unge. Rygning kan alene tillades i lokaler, hvor ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning, forudsat at lokalerne ikke er bestemt til at blive benyttet af skolens elever.

Frie grundskoler, efterskoler og andre selvejende undervisningsinstitutioner, som modtager offentlig tilskud, der dækker mere end 50 procent af skolens driftsomkostninger, skal fastsætte regler om røgfri miljøer på skolens område. Dvs. at de regler, som i dag gælder for kommuner og amtskommuner, også skal gælde for private undervisningsinstitutioner. Bestemmelsen omfatter alle selvejende undervisningsinstitutioner, herunder erhvervsskoler, husholdningsskoler m.v.

Der indføres med lovforslaget endvidere forbud mod, at børn og unge ryger i såvel kommunale som private dag- og klubtilbud, døgninstitutioner og lignende institutioner for børn og unge.

De voksne, som opholder sig i sådanne institutioner, må ikke ryge, når de er sammen med børnene og de unge, og kun i lokaler, hvor andre ikke ufrivilligt generes af tobaksrygningen.

(Amts)kommunen kan helt undtagelsesvist tillade, at en fritidsklub, en døgninstitution eller et opholdssted fraviger forbudet mod rygning. Undtagelsesbestemmelsen kan benyttes i de tilfælde, hvor det vil være særligt konfliktfyldt at håndhæve et rygeforbud, f.eks. på institutioner for meget belastede børn og unge, som er frivilligt eller ufrivilligt anbragt.

Reglerne om rygning gælder ikke i de tilfælde, hvor de sociale opgaver udføres i private hjem, som f.eks. privat dagpleje.

Overtrædelse af rygereglerne er ikke sanktioneret ved lov. For så vidt angår voksne, der er ansat på skoler eller institutioner, skal overtrædelser af rygeforbudet håndteres efter de almindelige personaleretlige regler. D.v.s. sanktionsmulighederne kan omfatte advarsel og bortvisning. For så vidt angår eleverne i folkeskolen m.v. og børn og unge i dag- og døgninstitutioner m.v. vil det være op til skolens eller institutionens bestyrelse/ledelse at bestemme, hvilke sanktioner, der skal kunne gøres gældende over for børn og unge, som gentagne gange overtræder forbudet mod rygning, på tilsvarende måde, som ordensregler sanktioneres.